Ari Korhonen

Hallintovaliokunta
Hav@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko

Kuntaliiton lausunto valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta

Nyt laadittu ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko antaa kokonaisvaltaisen kuvan kansainvälisestä toimintaympäristöstä ja sen muutostekijöistä, Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisistä tavoitteista, Suomen turvallisuusuhista suhteessa kansainväliseen kehitykseen ja miten Suomi edistää tavoitteitaan muiden maiden, EU:n ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Vaikka ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ei kohdistu suoraan kuntatasolle, sen linjaukset heijastuvat kuitenkin paikalliselleen toimintaan. Kuntaliiton näkemyksen mukaan selonteossa laaditut linjaukset ovat sopusoinnussa turvallisuuden, varautumisen ja resilienssin edistämiseksi kunnissa.

Kansallisen valmiuden kehittäminen

Ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon linjaukset heijastuvat myös kuntien velvollisuuksiin kansallisen kriisinkestävyyden ja huoltovarmuuden parantamisessa. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi varautumista infrastruktuurihäiriöihin, elintärkeiden palvelujen jatkuvuuden varmistamiseen ja väestönsuojeluun.

Kuntaliitto kannattaa vahvasti linjausta, jossa suomalaisen yhteiskunnan kriisinsietokyky perustuu kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti kykyyn ylläpitää yhteiskunnan elintärkeät toiminnot kaikissa olosuhteissa, mikä edellyttää saumatonta yhteistyötä viranomaisten välillä. Jotta tavoite toteutuu täysimääräisesti, on huolehdittava paikallisen ja alueellisen tason edellytyksistä varautumisen ja resilienssin kehittämiseen kuntien, hyvinvointialueiden ja turvallisuudesta vastaavien viranomaisten toiminnassa. Tämä tarkoittaa muun muassa edellytyksiä jakaa ja vaihtaa yhteistä tilannekuvaa viranomaisten välillä nykyistä tehokkaammin, kykyä torjua kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuvaa tiedustelua ja hybridivaikuttamista, kriittisen infrastruktuurin palautumiskyvyn ja huoltovarmuuden kehittämistä, turvallisuuteen liittyvien tietojen salassapidon vahvistamista etenkin paikkatietojen

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

osalta, kyberturvallisuuden jatkuvaa kehittämistä, väestösuojelun paikallisten ja alueellisten vastuiden selkiyttämistä sekä disinformaation tunnistamisen ja medialukutaitojen kehittämistä osana kasvatusta ja koulutusta. Kehittämistyö tarvitsee myös riittävää resursointia.

Nämä kansallisen tason tavoitteet on tunnistettu jo aiemmin varautumisen ja resilienssin vahvistamisen kehittämiskohteina, mutta ne ovat toistaiseksi jalkautuneet valitettavan hitaasti konkreettisiksi päätöksiksi. Esimerkiksi valtionhallinnon tasolla kukin ministeriö yhteensovittaa oman toimialansa varautumista ja kokonaisuus jää helposti sirpaleiseksi. Toimeenpanossa ei ole syytä odottaa selonteossa mainitun kokonaisturvallisuusstrategian laatimista, joskin strategisen tason asiakirja, jolla toimeenpannaan kokonaisturvallisuuden periaatteet täytäntöön, on itsessään kannatettava.

Maahantulon hallinta

Kyky torjua välineellistettyä maahantuloa on tärkeä tavoite myös kuntatasolla. Kokonaisuudessaan kykyä hallita laajamittaista maahantuloa, ei ainoastaan välineellisestettyä maahantuloa, on kehitettävä. Jos maahanmuuttoviraston majoituskapasiteetti täyttyy vaikka vain väliaikaisesti, tai maahantulijoiden rekisteröinnissä esiintyy viiveitä, tai maahantulijat tulevat maahan viisumivapaasti kuten ukrainalaisten paetessa Venäjän hyökkäyssotaa keväällä 2022, edellyttää tämä paikallis- ja aluetason toimijoilta nopeaa vastaanotto- ja toimintakykyä. Viranomaisvastuita on selkiytettävä ja varautumista kehitettävä myös näiltä osin.

Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa olisi syytä mainita etenkin Afrikan ja Lähi-Idän riippuvuudet Venäjän viljatuonnista. Venäjä käyttää välineellistettyä maahantuloa hybridivaikuttamisen välineenä ja vilja-ase osana tällaista vaikuttamista voisi johtaa laajaan Eurooppaan kohdistuvaan väestöliikehdintään. Kansainvälisessä yhteistyössä on syytä edistää keinoja, joilla vähennettäisiin riippuvuutta Venäjän viljatuonnista ja pystyttäisiin varautumaan Venäjän hybridivaikuttamiseen myös tältä osin.

Kansainvälinen yhteistyö ja verkostoituminen

Ulko- ja turvallisuuspoliittinen asiakirja määrittää kansainvälisen yhteistyön painopisteet. Monet kunnat tekevät yhteistyötä kansainvälisten kumppaneiden kanssa esimerkiksi kaupunkien välisissä verkostoissa, ystävyyskaupunkitoiminnassa tai EU-rahoitteisissa hankkeissa. Selonteossa esitetyt linjaukset osaltaan ohjaavat kuntia näiden suhteiden kehittämisessä ja yhteistyömahdollisuuksien hyödyntämisessä. Kappaleessa 3.2.2 esitetyt painopisteet tukevat luontevasti myös kuntien kansainvälisen yhteistyön painopisteitä ja ovat Kuntaliiton näkemyksen mukaan kannatettavia.

Selonteon linjausten mukaisesti Suomi ylläpitää toimivia suhteita Kiinan kanssa, mutta pyrkii vähentämään strategisia riippuvuuksia. Toimeenpanossa olisi syytä huomioida myös edellytykset strategisten riippuvuuksien vähentämiseen hankinnoissa koskien muun muassa tietoteknisiä sekä muita informaatioteknologisia laitteita ja ohjelmistoja.

Nato-jäsenyyden merkitys on tärkeää myös kunnille. Puolustusliitto Naton läsnäolo lisää paikallista ja alueellista resilienssiä ja tukee alueiden kehittymistä myös turvallisuuteen liittyvän elinvoiman näkökulmasta.

Kansainvälinen rauha, turvallisuus ja kestävä kehitys

Kansainvälinen rauha, turvallisuus ja kestävä kehitys muodostavat perustan monille kunnallisille linjauksille ja toimille. Vaikka nämä käsitteet liittyvät globaaleihin tavoitteisiin, niiden vaikutukset näkyvät paikallisella tasolla konkreettisesti kunnissa. Kestävän kehityksen tavoitteet ohjaavat myös kunnallista suunnittelua ja päätöksentekoa, kuten ilmastonmuutoksen torjunnassa, sosiaalisen tasa-arvon edistämisessä ja taloudellisen kestävyyden rakentamisessa. Esimerkiksi monet kunnat pyrkivät vähentämään ilmastovaikutuksia ja parantamaan paikallista kestävyyttä luonnonkatastrofeja vastaan. Paikallishallinnoilla on myös tärkeä rooli niin Ukrainan jälleenrakentamisessa, demokratian ja hyvän hallinnon vahvistamisessa kuin esimerkiksi kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa

Kuntaliiton näkemyksen mukaan selonteon linjaukset koskien kansainvälistä rauhaa, turvallisuutta ja kestävän kehitystä ovat vahvasti kannatettavia.

SUOMEN KUNTALIITTO

Miira Riipinen
Yksikön johtaja

Ari Korhonen
Kehittämispäällikkö

Tiedoksi Kuntaliiton kirjaamo

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi